

WEGENS SUCCES HERHAALD!

26 NOVEMBER 2018 - DE WERELT IN LUNTEREN

Congresparade®

Anders kijken naar 'Probleemgedrag' *

- * VOOR ZORGPROFESSIONALS IN DE OUDERENZORG EN VGZ
- * OMGAAN MET CLAIMEND, ONTREMDE EN DWAALGEDRAG
- * SIGNALEREN EN OMBUIGEN STEMMINGSWISSELING
- * COMPLEMENTAIRE EN CREATIEVE INTERVENTIES

**Kom
samen!**
€ 50,- korting
p.p.

INSCHRIJVEN: WWW.STUDIEARENA.NL

Studie* Arena

Hét centrum voor kennisuitwisseling
in de langdurige zorg

centrum voor
consultatie en
expertise

Omgaan met complex gedrag in de dagelijkse zorg

Zorgverleners in de langdurige zorg krijgen regelmatig te maken met gedrag van bewoners waar ze niet goed mee uit de voeten kunnen. Het gedrag hangt nauw samen met prikkels uit de omgeving en het welbevinden van de bewoner. Mogelijk kunnen cliënten geen woorden geven aan hun gevoelens en uit zich dit in zogenaamd complex gedrag. Tijdig anticiperen op dit gedrag vraagt een andere manier van kijken.

Wat vraagt het van jou?

Welke omgevingsfactoren beïnvloeden het gedrag? Hoe kan je omgaan met claimend, ontremd en dwaalgedrag? Maar nog beter, hoe kan je stemmingswisseling vroegtijdig herkennen en hier adequaat op inspelen, zodat je complex gedrag kunt voorkomen? Hoe kan je daarbij interventies als bewegen, muziek en complementaire zorg inzetten? En in het bijzonder; wat vraagt dit alles van jou als zorgprofessional?

Deze vragen staan centraal op de **Congresparade Anders kijken naar 'Probleemgedrag'** van **StudieArena** i.s.m. het Centrum voor Consultatie en Expertise (CCE). De bijeenkomst vindt plaats op **26 november 2018** in **De Werelt** in **Lunteren**.

Kracht van de beleving

De Congresparade® is een uniek evenement met een mix van inspirerende presentaties en een paradeprogramma vol met kennis- en ervarings sessies. Beleef, ervaar en oefen hoe jij het verschil kunt maken! De belevingsparade is een doorlopend programma. Stel op de dag zelf je programma samen door een keuze te maken uit meer dan 35 verschillende sessies in verschillende werkvormen, van ervarings sessies tot persoonlijke coaching. Tussendoor is er alle ruimte om te lunchen en collega's te ontmoeten.

PROGRAMMA

09:00 UUR

Ontvangst/registratie & Informatiemarkt

09:30 UUR

START PLENAIRE PROGRAMMA

Welkom & korte introductie Congresparade

Jeroen Meeder, programmavoorzitter en directeur StudieArena

09:35 UUR

Dansen in de zorg: spreek mensen aan op hun mogelijkheden!

Dans is een bijzonder waardevol instrument voor zorgprofessionals! Andrew Greenwood introduceert een dansmethodiek waarbij diverse cliëntgroepen lichamelijk, geestelijk en sociaal in hun kracht staan. Let's dance!

Andrew Greenwood, internationaal balletmeester en initiatiefnemer Switch2Move

09:50 UUR

Een andere kijk op 'probleemgedrag'

Slaan, gillen, dwalen, zelfverwonding, angst en apathie. Dit type gedrag wordt nogal eens als 'probleemgedrag' gezien. Maar wat is de onderliggende oorzaak van dit gedrag? Mogelijk kunnen cliënten geen woorden geven aan hun gevoelens en uit zich dit in zogenoemd complex gedrag. Door stil te staan kom je verder.

Geert Bettinger, trainer/coach en auteur 'Door stil te staan kom je verder'

10:25 UUR

Jouw rol in de dynamiek van de huiskamer

Eén bewoner met complex gedrag kan jou en de hele groep ontregelen. Soms gaat er onevenredig veel energie naar de bewoner met verstorend gedrag, ten koste van de andere bewoners. Wat vraagt dit van jou en je team? Hoe kun je de huiskamer zo gebruiken dat bewoners zich prettig voelen?

Gerben Bergsma, zelfstandig adviseur, verpleegkundig expert GGZ en CCE consulent

11:00 UUR

Probleemgedrag in context

Probleemgedrag uit zich altijd in interactie met de sociale en fysieke omgeving van de bewoner. Hoe kan je hier als zorgprofessional invloed op uitoefenen, zodat het gedrag positief wordt beïnvloed? Je kunt deze Congresparade je rugzak vullen met vaardigheden en methodieken. Met extra aandacht voor hoe jij het verschil kunt maken.

Henriëtte Ettema, programmaleider VVT en coördinator CCE & Jeroen Meeder, directeur StudieArena

11:15 UUR
tot
17:00 UUR

Belevingsparade*

Ken jij het paradegevoel? Presentaties die je raken en persoonlijke ontmoetingen die je inspireren en aan het denken zetten. Dat gevoel bieden we je tijdens de Belevingsparade.

Programma sessies

Stel je eigen paradeprogramma samen! Maak een keuze uit de 35 verschillende brainstorm-, kennis- en ervarings sessies. De belevingsparade is een doorlopend programma dat al in de ochtend start en doorloopt tot de netwerkborrel aan het einde van de middag. Tussendoor kan je genieten van een heerlijke lunch en ontmoet je collega's van andere instellingen.

Gerontopsychiatrie - Die past hier niet

Het bieden van een goede woonomgeving en zorg voor ouderen met een psychiatrisch ziektebeeld in het verpleeghuis stelt de zorgprofessionals voor grote uitdagingen. Horen deze bewoners op een reguliere afdeling thuis of juist niet? Wat maakt de zorg voor deze complexe doelgroep nu zo anders? Een korte inleiding met debat over de vraag: Wat is er nodig om de zorg voor ouderen met psychiatrische problemen in het verpleeghuis te verbeteren?

Gerke de Boer, verpleegkundige en auteur 'Die past hier niet'

* 40 MINUTEN

Ombuigen van een gedragsteveel

Een gedragsteveel, zoals agressie, tikken, roepen of gillen, wordt veroorzaakt door een tekort op één van de zes pijlers onder een aardige dag. In deze sessie leer je hoe je de bewoner zo kunt ondersteunen dat er balans ontstaat en het gedragsteveel langzaam maar zeker verdwijnt.

Gerben Bergsma, zelfstandig adviseur, verpleegkundig expert GGZ en CCE consulent

* 40 MINUTEN

Invloed van omgevingsprikkels

Als je inspeelt op de prikkelverwerking van de bewoner, vertoont hij minder ongeremd- en roepgedrag. Soms is dat door het toevoegen of juist vermijden van prikkels. Factoren uit de omgeving zoals geluid, licht en inrichting hebben invloed op het gedrag van de cliënt. Deze sessie maakt je bewust van die prikkels die ontstaan door jouw handelen of aanwezig zijn in de directe leefomgeving.

Robert de Hoog, specialist Sensorische informatieverwerking, Prikkelcoach en CCE consulent

* 40 MINUTEN

Apathie en de kunst van het verleiden

Lusteloos, onverschillig of een totaal gebrek aan motivatie of enthousiasme, het is herkenbaar gedrag voor mensen met een gevorderde dementie. Als zorgprofessional is het soms moeilijk contact te maken en hen weer te verleiden tot activiteiten. In deze sessie ervaar je de kunst van het verleiden!

Joke Bos, programmacoördinator Amsterdams Ontmoetingscentrum de Pijp Combiwel

* 40 MINUTEN

Probleem- of signaalgedrag?

Cliënten hebben vaak andere communicatie middelen tot hun beschikking dan wij, zorgprofessionals. Zij kunnen niet altijd hun verdriet, angsten, woede of wensen verwoorden zoals wij wellicht doen. Dit resulteert vaak in zogenaamd 'negatief aandacht' vragen. In deze sessie ga je, aan de hand van praktijkvoorbeelden, aan de slag met mogelijke signalen achter dit gedrag en jouw, vaak onbewuste, rol daarin.

Geert Bettinger, trainer/coach en auteur 'Door stil te staan kom je verder'

* 40 MINUTEN

Video Interactie Begeleiding

Waarom roept een bewoner dat hij naar huis wil? Waarom schrikt iemand als hij naar het toilet wordt gebracht? En wat zegt die agressieve reactie tijdens het aankleden eigenlijk? Video Interactie Begeleiding (VIB) kan helpen de leefwereld en gedrag van je bewoner te doorgronden. Ontdek hoe verschillende situaties kunnen worden bekeken en geïnterpreteerd. In deze sessie ervaar je welke invloed jezelf hebt op een situatie.

René van Koningsbruggen, trainer en eigenaar Blanco-organisatieontwikkeling en CCE consulent

* 40 MINUTEN

Zien doe je met je hersens!

Cliënten kunnen problemen hebben met zien doordat de hersenen niet meer goed in staat zijn te begrijpen wat de ogen waarnemen. Ervaar zelf welke rol onze hersenen spelen bij het zien. En hoe moeilijk het zien kan zijn als je hersenen in de war gebracht worden.

Greetje Koevoets, specialist Visuele problemen door dementie Bartimeus

* 40 MINUTEN

Invloed van omgevingsgeluid op gedrag

Grip op onbegrepen gedrag vraagt bijzondere aandacht voor geluidsbeleving. Bij cliënten kan complex gedrag verminderen door hun omgevingsgeluid te verbeteren. Kirsten heeft een praktische app ontwikkeld voor zorgprofessionals. Ga op geluidssafari met Kirsten! Ervaar wat omgevingsgeluid met jou doet en welk effect het mogelijk heeft op het gedrag van jouw bewoners!

Kirsten van den Bosch, onderzoeker Geluidsbeleving en directeur SoundAppraisal

* 40 MINUTEN

Let's talk about sex!

Behoeftte aan intimiteit en seksualiteit verdwijnt niet als je dementie hebt. Die behoefte kan dan worden geuit in woord of gedrag. Hoe (h)erken je dit als zorgverlener en hoe maak je zo'n door taboe omgeven onderwerp bespreekbaar? Let's talk about sex!

Riët Daniël, gezondheidspsycholoog en seksuoloog Archipel Zorggroep en CCE consulent (uitgenodigd)

* 40 MINUTEN

Aandacht voor persoonlijke ruimte

Persoonlijke ruimte is het territorium dat je altijd met je mee neemt. Als zorgprofessional werk je continue in de persoonlijke en soms zelfs intieme ruimte van je bewoner. Dit kan leiden tot onbegrepen tot zelfs agressief gedrag. Ervaar jouw persoonlijke ruimte en oefen met werken in het territorium van jouw bewoners.

Bartho Martens, begeleider B en DDG trainer ORO

* 40 MINUTEN

Omgaan met angst en onrust

Onrust en angst komen veel voor bij mensen met dementie. Dit kan zich uiten in verwardheid, loopdrang, in zichzelf praten en herhalen van handelingen. Wat is de aanleiding tot deze angst en onrust en hoe kun jij ermee omgaan? Een sessie waarin je praktijksituaties krijgt voorgespiegeld, die je prikkelen tot een reactie.

Magda Hermesen, GZ-psycholoog en CCE consulent en Henriëtte Ettema, verpleegkundig specialist GGZ en coördinator CCE

* 40 MINUTEN

Omgaan met slaapproblemen en nachtelijke onrust

In deze sessie wordt je meegenomen naar de nacht, waar eigenlijk geslapen moet worden, maar waar dat vaak niet gebeurt. Welke problemen zie je rond slapen en welke factoren hebben invloed op nachtelijke onrust? Wat is jouw invloed op de nachtrust? Wat kan jij doen om de slaap te bevorderen en nachtelijke onrust van jouw bewoners te voorkomen?

Tejo Hylkema, slaapspecialist Nyx Zorg voor slaap, docent verpleegkunde Avans Hogeschool en CCE consulent

* 40 MINUTEN

Complex gedrag: wat vraagt dat van jouw leiderschap?

De zorg wordt steeds complexer. Zorgteams worstelen nog weleens met complex of storend gedrag van een cliënt. Voor jou als manager of coördinator liggen hier een aantal uitdagingen en dilemma's. Hoe kan je het zorgteam ondersteunen en faciliteren, zodat zij zelf tot inzichten en oplossingen komen? In deze sessie staat leiderschap rond omgaan met complex gedrag centraal!

Barbara Wijnand, manager zorg en wonen Zorggroep Elde en CCE consulent

* 40 MINUTEN

Hoe hou jij het vol?

Contact maken met bewoners met complex gedrag vraagt vooral in contact zijn met jezelf. Soms is het lastig echt contact te maken cliënten die extra aandacht nodig hebben. Vooral als je het druk hebt en tijd tekort komt. Hoe kan je dan toch ruimte maken en het plezier behouden in het contact met jouw bewoners? (Her)ontdek het plezier in je werk!

Sabine Baltussen, coach en trainer L'azione

* 40 MINUTEN

Keerzijde van afhankelijkheid

Hoe ervaart een zorgvrager onze zorg? Zijn wij ons wel bewust van het effect van ons gedrag? Wat gebeurt er met jou wanneer de regie van je leven overgenomen wordt? In deze confronterende sessie ervaar je zelf de zorg en afhankelijkheid. Waar komt jouw 'onbegrepen gedrag' eigenlijk vandaan?

Lieke Dubois, eigenaar en trainer i.s.m. team De Keerzijde

* 40 MINUTEN

Contact maken zonder oordeel

In contact met je bewoner neem je onbewust vaak je oordeel mee, bijvoorbeeld: 'ik vind je zelig' of 'ik wil je helpen' of 'ik ben bang voor je'. Hoe kan je dit oordeel opzij zetten en echt afstemmen? Als je jezelf openstelt en de ander echt ziet en accepteert zal je zien dat er ruimte komt voor een heel ander contact. Mogelijk kan onbegrepen gedrag, irritatie of frustratie plaats maken voor begrip. Probeer maar!

Pieter van Amelsvoort, musicus en zangpedagoog en initiatiefnemer Diva Dichtbij

* 40 MINUTEN

Complex gedrag en samenwerken in teams

Voorkomen van en omgaan met complex gedrag vraagt een goede samenwerking en een veilige sfeer binnen het team. Het is daarbij belangrijk de bewoner erg goed te kennen. Hoe ontwikkel je als team een begeleidingsstijl op maat en beïnvloed je gezamenlijk de omgevingsfactoren? Oefen aan de hand van de resultaten uit de WAALBED-III studie hoe je, samen met jouw team, gedrag kunt beïnvloeden.

Annelies Veldwijk-Rouwenhorst, specialist ouderengeneeskunde i.o. en onderzoeker Eerstelijns geneeskunde Radboudumc (uitgenodigd)

* 40 MINUTEN

Gedragsdeskundige als coach

Van jou als gedragskundige wordt steeds meer een coachende rol gevraagd. Het is de kunst verzorgenden te ondersteunen om gedrag zelf te leren interpreteren en te zoeken naar mogelijke interventies. Ontdek hoe je kunt schakelen tussen jouw rol als inhoudelijk expert en ondersteunend coach.

Irma van der Vegt, Gedragsdeskundige en coach Zorgadviesbureau van der Vegt

* 40 MINUTEN

Betrekken van de familie/ mantelzorger

Om complex gedrag te kunnen begrijpen is het belangrijk om in gesprek te gaan met de familie/ mantelzorger. Dat kan soms lastig zijn wanneer je jezelf machteloos voelt. Hoe ga je in gesprek over complex gedrag van een bewoner en houd je tegelijkertijd rekening met mogelijk verdriet en rouw bij de familie? Je krijgt tips hoe je het gesprek kunt aangaan en kan komen tot de vraag: 'wil je met mij meedenken?'

Koen Kestens, ethicus, haptotherapeut en coach/trainer Contexte en CCE consulent

* 40 MINUTEN

Levensverhaal en verklaren van complex gedrag

Gebeurtenissen uit het verleden van een cliënt kunnen bepalend zijn voor het gedrag in het hier en nu. Hoe krijg je het levensverhaal van jouw bewoners in beeld en hoe kan je dit in je dagelijkse werk benutten? Een interactieve sessie aan de hand van de levensgeschiedenis van Grietje.

Jorinde van Diest, psycholoog Coloriet CCE casemanager i.s.m. Grietje

* 40 MINUTEN

Gepersonaliseerde muziek in relatie tot gedrag

Muziek ontwapent, verbindt, ontroert, troost en roept herinneringen op. Muziek kan echter ook stressverhogend werken. Veel bewoners zijn niet goed in staat om hun persoonlijke voorkeuren verbaal aan te geven. Welke muziek past en wanneer en hoe zet je het in? Denk bijvoorbeeld aan het muziekkussen ter preventie van nachtelijke onrust. Ga zelf aan de slag met muziek als interventie!

Annemieke Raven-de Vries, muziektherapeute Zorgspectrum

* 40 MINUTEN

Bewegen in relatie tot gedrag

Bij inactiviteit, onzekerheid, onrust of angst kan creatief bewegen een waardevolle interventie zijn om het gedrag in positieve zin om te buigen. Maar hoe verleid je mensen tot bewegen en welke oefeningen sluiten dan goed aan? In deze sessie maak je kennis met de mogelijkheden van dans om mensen emotioneel, cognitief, fysiek en sociaal te versterken.

Andrew Greenwood, internationaal balletmeester en initiatiefnemer Switch2Move

* 40 MINUTEN

Programma belevingsplein

Diva Dichtbij

Muziek laat herinneringen herleven. Mensen kruipen uit hun schulp en lachen weer. Ze worden geactiveerd en in beweging gebracht. Een optreden van een Diva zorgt enerzijds voor een feestelijke sfeer, anderzijds raken zij veel mensen een gevoelige snaar. Ervaar wat muziek met jou doet.

*Pieterneel van Amelsvoort, initiatiefnemer
Diva Dichtbij*

* VANAF 16.00 UUR

Invloed van geuren

Geuren beïnvloeden mensen. In de zorg wordt gebruik gemaakt van etherische olie bij onrust, angst, slapeloosheid, moeizame verwerkingsprocessen, misselijkheid en benauwdheid. Verken de basisprincipes en ervaar wat geuren met jou doen!

*Catherine Jansen, docent en adviseur
complementaire zorg V&VN*

* DOORLOPEND PROGRAMMA

Handmassage

Handmassages zijn vaak effectief en ontroerend tegelijk. Onrustig en apathisch gedrag vermindert. Mensen die nauwelijks nog reageren krijgen een lach op hun gezicht. Ook de familie kan het leren om zo in contact te komen met hun naasten. Ervaar en leer de kneepjes van de handmassage.

* DOORLOPEND PROGRAMMA

Shantala Speciale Zorg

Cliënten met onvoorspelbaar gedrag kunnen bedreigend overkomen. Hoe begeleiders daar mee omgaan is van invloed op het dagelijkse leven van de cliënt. Shantala Speciale Zorg is een aanrakings- en bejegeningmethode die gedrag op een positieve manier kan beïnvloeden. Ervaar zelf hoe een respectvolle aanraking lichamelijke spanningen kan verminderen.

*Tineke van der Vinne, bewegegoog Philadelphia
Zorg en Els Vos, trainer Shantala Speciale Zorg
ORO*

* DOORLOPEND PROGRAMMA

Haptonomisch begeleiden

Als spreken lastig wordt, is de taal van het lichaam des te belangrijker. Je kunt veel bereiken met de manier hoe je je bewoner aanraakt en met hem mee beweegt. Het kan een middel zijn je bewoner te verleiden tot activiteit en om weerstand te voorkomen. Ervaar zelf wat je kan bereiken door de juiste aanraking.

*Marca van de Broek, bewegingsagoog en docent
Shantalamassage ORO*

* DOORLOPEND PROGRAMMA

Therapeutic Touch

Medische ingrepen, ziekte of ouderdom kunnen gepaard gaan klachten als angst, pijn, onrust en slaapproblemen. Therapeutic Touch kan dan helpen om de scherpe kantjes te verzachten. Ervaar wat Therapeutic Touch met jou doet en voor jouw bewoners kan betekenen.

Vrijwilligers TT Van Praag Instituut

* DOORLOPEND PROGRAMMA

Therapeutisch harpspel

Harpmuziek schept een bijzonder serene sfeer, een magisch moment van ontspanning, rust en diepere verbinding. Harpiste Lies geeft je een muzikale ervaring.

Lies Joosten, therapeutisch harpiste Arpalisa

* DOORLOPEND PROGRAMMA

Beter door Beeld - Rustgevende natuurbeelden

De natuur doet ons goed, geeft rust en ontspanning. Kijken naar natuurbeelden kan zo angst, onrust en boosheid verminderen. Beter door Beeld maakt, passend bij de belevingswereld van mensen met dementie of een verstandelijke beperking, gebruik van de kracht van de natuur. Ontspan en beleef het zelf met de RelaxMaker!

*René van der Meer en Marlies Lensink Beter
door Beeld*

* DOORLOPEND PROGRAMMA

Centrum voor Consultatie en Expertise (CCE)

Voor vragen over (ernstig) probleemgedrag kun je terecht bij het CCE. Samen met jou kijkt CCE naar de cliënt in zijn context. Het CCE geeft advies en begeleiding in de praktijk. Zo kun je probleemgedrag voorkomen en er beter mee omgaan. Met meer kwaliteit van leven voor jouw bewoner. Heb jij een uitdaging in de praktijk? Wij geven je graag persoonlijk advies!

* DOORLOPEND PROGRAMMA

ALGEMENE INFORMATIE

INFORMATIE

Datum: maandag 26 november 2018
Locatie: De Werelt in Lunteren
Deelnamekosten: € 295,- / € 245,- *
De deelnamekosten zijn inclusief (digitaal) naslagwerk, lunch, koffie/thee, netwerkborrel en excl. 21% BTW.

* Kom samen, meld je collega(s) gelijktijdig aan en ontvang per deelnemer 50 euro korting!

VOOR WIE

Tijdens de Congresparade kan je collega's ontmoeten uit alle disciplines, van verzorgenden tot activiteitenbegeleiders en gedragsdeskundigen tot teammanagers.

De Congresparade is bedoeld voor:

- * Verpleegkundigen, verzorgenden en (woon)begeleiders.
- * Verpleegkundig specialisten.
- * Afdelingshoofden, teamleiders, locatiemanagers en zorgcoördinatoren.
- * Ergotherapeuten, fysiotherapeuten en andere paramedici.
- * Activiteitenbegeleiders en medewerkers dagbehandeling.
- * Muziektherapeuten en fysiotherapeuten.
- * Maatschappelijk werkers, geestelijk verzorgers.
- * Orthopedagogen en gedragsdeskundigen.
- * Psychologen en psychogerontologen.
- * Docenten en opleidingscoördinatoren.

Ook is het programma interessant voor medewerkers van onderwijs, universiteiten en kennisinstituten, branche-organisaties en vertegenwoordigers van cliënten- en patiëntenorganisaties.

TWITTER

@studiearena - #studiearena

Twitter over en tijdens de congresparade door gebruik te maken van #studiearena. Deel je persoonlijke mening, tips en ervaringen als het gaat om Anders kijken naar 'Probleemgedrag'.

Praat mee over dit thema op Twitter en Facebook: #studiearena

ACCREDITATIE

Accreditatie is aangevraagd bij:

- * Kwaliteitsregister V&V (Verpleegkundigen en Verzorgenden)
- * Accreditatiebureau Verpleegkundig Specialisten Register
- * Registerplein (voorheen BAMw)
  - *Cliëntondersteuners en aandachtsfunctionarissen*
  - *Vrije Ruimte Maatschappelijk Werk*
  - *Vrije Ruimte Sociaal Agogen*
- * SKGV (Stichting Kwaliteitsregister Geestelijk Verzorgers)
- * SRVB (Stichting Register Vaktherapeutische Beroepen)

Volg actueel overzicht en toegekende aantal accreditatiepunten op www.studiearena.nl. Staat jou vereniging er niet bij en zou je toch graag accreditatie willen ontvangen, neem dan contact op met StudieArena.

INSCHRIJVEN

Aanmelden kan via: www.studiearena.nl.

Na inschrijving ontvang je per e-mail een bevestiging van de aanmelding, inclusief programma, factuur en routebeschrijving.

ANNULERINGSVOORWAARDEN

Deelname kan je tot 4 weken voor de congresparade schriftelijk annuleren bij StudieArena. Wij berekenen dan € 45,- (excl. BTW) administratiekosten. Na deze datum is het volledige bedrag verschuldigd. Een collega kan je uiteraard zonder bijkomende kosten vervangen.

CONTACT

StudieArena
Postbus 3289
3760 DG Soest

Tel. 035 - 539 4005
info@studiearena.nl

INSCHRIJVEN: WWW.STUDIEARENA.NL